

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

**Mannerheimin Lastensuojeluliiton
Jyväskylän alueen yhdistysten viesti kuntapäätäjille**

**Leikkaukset lasten,
nuorten ja perheiden
palveluihin ovat
lyhytnäköisiä**

1990-luvun laman aikana tehtiin lasten, nuorten ja perheiden palveluihin leikkauksia, jotka vaikuttivat kielteisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Jyväskylässä ollaan nyt toistamassa samoja virheitä. Leikkaukset tulevat kalliiksi inhimillisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti. Nyt tehtävien leikkausten vaikutukset tulevat olemaan vielä suurempia kuin 1990-luvulla, koska hyvinvointi on eriytyneempää ja pahoinvoivien lasten ja nuorten määrä on suurempi kuin 1990-luvun alussa. Lasten ja nuorten palveluiden leikkaaminen on kuntatalouden näkökulmasta lyhytnäköistä, koska leikkaukset lisäävät kunnan tulevia kustannuksia.

Lasten ja nuorten kasvuympäristöinä päivähoito, peruskoulu, lukiot, ammattikoulut ja vapaa-ajantoiminnot ovat hyvin tärkeitä. Lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu näissä arjen kasvuympäristöissä ja perheessä. Perhettä ja vanhemmuutta voidaan myös tukea kuntapalveluilla, kuten neuvolapalveluilla ja perhetyöllä.

On syytä huomata, että Suomessa lapset ovat jo nyt vähemmän aikaa koulussa kuin muissa OECD-maissa eli meillä on lyhyemmät koulupäivät, joten peruskoulun tuntikehyksisestä ei ole varaa vähentää. Suomessa on myös pienempi osa lapsista varhaiskasvatuksen piirissä kuin muualla Euroopassa. Meillä ns. ”yhteiskunnan kasvatusvastuu” on siten jo nyt pienempi kuin muualla Euroopassa.

Lasten ja nuorten palveluihin panostaminen on kannattava investointi, joka tuottaa hyvinvointia ja säästää kunnan varoja. Hyvinvointia edistävä ja ongelmia ehkäisevä työ on monin verroin kannattavampaa kuin ongelmien korjaaminen kalliisti jälkeinpäin. Jo nyt ehkäisevä työ on kunnissa pahoin laiminlyöty, mikä tulee kunnille hyvin kalliiksi. Mikään muu julkinen investointi ei tuota niin hyvin kuin lapsiin investoiminen, kuten talousnobelisti James Heckmanin on tutkimuksissaan todennut.

Leikkaukset lasten ja nuorten palveluihin heikentävät eniten huonossa asemassa olevien lasten ja nuorten tilannetta. Esimerkiksi ryhmäkokojen kasvattaminen päiväkodeissa ja kouluissa ja neuvolapalveluiden, oppilashuollon, iltapäivätoiminnan, kotipalvelun, perhetyön tai lastensuojelun leikkaaminen heikentää eniten juuri ongelmista kärsivien lasten ja nuorten tilannetta. Leikkaukset lisäävät lasten keskinäistä eriarvoisuutta.

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa myös kuntia. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti päätöksissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Päätösten vaikutukset lapsiin tulee arvioida ennakolta.

Lasten ja nuorten palveluiden leikkaukset vaikuttavat kielteisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin, joten lapsen edun mukaisesti leikkauksista tulee pidättäytyä niin pitkälle kuin mahdollista.

Julkisen talouden kestävyysvajeen korjaaminen edellyttää, että sosiaalinen kestävyysvaje korjataan. Julkisen talouden kestävyysvajetta ei voida korjata, jos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ei investoida riittävästi. Lapsuudessa ja nuoruudessa muodostuu perusta työ- ja toimintakyvyille. Lasten ja nuorten pahoinvointi ja siitä johtuva koulutuksen, työelämän ja sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle jääminen kasvattaa merkittäväällä tavalla julkisen talouden kustannuksia ja kestävyysvajetta. Työurien pidentämisessä ja työllisyysasteen nostamisessa erityisen tärkeää on varmistaa, että mahdollisimman moni nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon.

Julkinen valta ei voi siirtää vastuutaan palveluista järjestöille. Järjestöjen toiminta ei korvaa julkista sektoria, vaan se rikastuttaa sitä. Ei ole mahdollista, että kuntien vastuu hyvinvointipalveluiden järjestämisestä siirrettäisiin järjestöille. Kuntien ja järjestöjen suhde perustuu kumppanuuteen eikä siihen, että kunta säilyttää sille kuuluvat tehtävänsä järjestöjen vastuulle.

THL:n Lapsi kasvaa kunnassa -julkaisussa todetaan seuraavaa: "Lasten ja nuorten maailman vaatavuus ja heidän jokapäiväisten kasvuympäristöjensä heikentynyt kyky tukea lapsia ilmenee monenlaisen pahoinvoinnin lisääntymisenä lasten ja nuorten keskuudessa.

Suurimmalla osalla lapsista ja nuorista kehityksen edellytykset ovat hyvät, mutta niiden joukko kasvaa, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Kun verrataan vuoden 2010 tilannetta 1990-luvun alun tilanteeseen, palvelujen käyttö on lisääntynyt merkittävästi:

- Kasvatus- ja perheneuvoloiden lapsiasiakkaat lisääntyivät lähes 50 prosenttia.
- Lastensuojelun avohuollon asiakkaat lisääntyivät yli 100 prosenttia.
- Huostaan otettujen nuorisoiikäisten osuus ikäluokastaan kasvoi yli 150 prosenttia.
- Psykiatrisessa laitoshoidossa olevien nuorisoiikäisten osuus ikäluokastaan kasvoi yli 150 prosenttia.
- Erityisopetuksessa olevien koululaisten osuus ikäryhmästään kasvoi noin 100 prosenttia."

(lähde: THL:n julkaisu 1/2012: Lapsi kasvaa kunnassa)

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Lastensuojelun Keskusliiton ja THL:n selvityksessä **Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät** (2012) todetaan:

”Nyt tarvitaan toimia, joilla lastensuojelun painopistettä muutetaan korjaavasta työstä ehkäisevän työn suuntaan. Lastensuojelu ei selviä asiakasmääristä, joita sen vastuulla tällä hetkellä on. Lapset ja perheet tarvitsevat palveluja tilanteissa, joissa arki tuottaa pienempiä tai isompia selviytymisen pulmia. Lasten ja perheiden parissa työskentelevillä on oltava käytössään oikeanlaisia menetelmiä sekä riittävästi resursseja.”

”Selvityksessä kuvatuissa asiakaspoluissa kaikki palvelupolut, joissa selvittiin ehkäisevän työn palveluilla, maksoivat alle 12 000 euroa lasta kohden, olipa kyseessä pitempiaikainen prosessi tai lyhytaikainen tuki perheelle. Avohuollossa tarjotun työn kustannukset vaihtelivat 5 500–60 000 euron välillä riippuen tuen intensiivisyydestä sekä siitä, kuinka monenlaisia tukitoimia perhe sai samanaikaisesti tai peräkkäin arjesta selviytymisen tueksi. Kun palvelupolut päätyivät kodin ulkopuolelle, sijoituksen kustannukset siirtyivät täysin eri luvuille. 100 000 euroa on pieni raha tarkasteltaessa palvelupolkuja, joissa päädytään kodin ulkopuoliseen sijoitukseen. Totuudenmukaisemmat summat voivat liikkua miljoonan euron lähetyvillä.”

Tieto- ja arviointikatsaus lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevistä toimista (VNK:n tilaama SOTERKO:n raportti, 2013) toteaa: ”On olennaista kehittää niitä palveluja, jotka tavoittavat kaikki lapset ja nuoret. Painopisteen siirtäminen korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin edellyttää säännösten kehittämisen lisäksi myös resurssiohjausta ja riittäviä henkilöstövoimavaroja. Investoinnit lasten ja perheiden peruspalveluihin tuovat pidemmällä aikavälillä suurempia säästöjä lastensuojelun ja korjaavien erityispalveluiden tarpeen vähentyessä.”

Jyväskylän kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan 2010–2013 on kirjattu mm. seuraavaa:

- Hyvin järjestetty opetus kohtuullisen kokoisissa opetusryhmissä ennaltaehkäisee erityispalvelujen tarvetta ja toisaalta varhainen, tehostettu erityinen tuki ennaltaehkäisee ongelmien syntymistä yleisopetuksessa.
- Kaupungin liikuntapalvelujen tehtävä on edistää lasten ja nuorten liikuntaharrastamista mm. tukemalla seuratoimintaa, suunnittelemalla liikkumiseen houkuttelevia toimintaympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä turvata liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytykset

ylläpitämällä ja kunnostamalla liikuntapaikkoja sekä jakamalla näille vuosittain taloudellista avustusta toiminnan ylläpitämiseen. Näiden ohella on tärkeää, että lapsille tarjotaan vapaaseen liikkumiseen motivoivia toimintaympäristöjä, esimerkiksi rakennetut koulunpihat, puistojen leikkipaikat, urheilukentät tai skeittipaikat.

- Jyväskylän kaupungin nuorisotyön keskiössä on nuorten kohtaaminen, jota tapahtuu nuorisotiloilla, verkossa ja muissa nuorten toimintaympäristöissä. Palvelukokonaisuuksia ovat nuorisotiedotus ja -neuvonta, sosiaalinen vahvistaminen, osallisuuskasvatus, kansalaistoiminnan tukeminen, kulttuurinen nuorisotyö ja monikulttuurinen työ/kansainvälisyys. Jyväskylän kaupungilla on 11 nuorisotilaa, nuorisoverstas ja leirikeskus.

Jyväskylän kaupungin talousarvio vuodelle 2014 on paluu 1990-luvun leikkauksiin, joka toteutuessaan mm. vesittää voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman ja johtaa kustannusten holtittomaan kasvuun 10–20 vuoden kuluttua. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Jyväskylän alueen yhdistykset haluavat kiinnittää huomiota talousarviossa esitettyihin, erityisesti lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttaviin suunnitelmiin:

- **Kasvu ja oppiminen**

Talousarvion mukaan Jyväskylä pystyy takaamaan hoitopaikan kaikille päivähoitopaikkaa tarvitseville lapsille ja perusopetuksen luokkakoot pysyvät edelleen kohtuullisen kokoisina.

*Miten tämä onnistuu, jos päiväkotij- ja kouluverkkoa supistetaan?
Monet kouluista kärsivät sisäilmaongelmista, ja esimerkiksi Nyrölän kouluun on sijoitettu lapsia, jotka eivät voi muissa kouluissa opiskella.*

Lasten kotona hoitaminen vaihtoehtona varhaiskasvatuspalveluille vähenee kotihoidon tuen kuntalisän poistumisen sekä perhepäivähoitajien omista lapsista maksettavan palvelurahan alenemisen myötä.

Koulujen käytössä olevia hankintamäärärahoja vähennetään 10 %.

Jo nyt koulujen hankintamäärärahat ovat varsin niukat.

Oppimisen tuen saanti saattaa heikentyä.

Varhainen, tehostettu erityinen tuki ennaltaehkäisee ongelmien syntymistä yleisopetuksessa. Oppimisen tukeen tehtävät leikkaukset

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

johtavat pahimmassa tapauksessa rajuun kustannusten kasvuun myöhemmin.

Koulukuljetusraja nostetaan viiteen kilometriin 1-2 luokilla.

Koulumatkarajan nostaminen johtaisi pienten koululaisten koulupäivän kohtuuttomaan pitenemiseen ja turvallisuuden vaarantumiseen.

- **Kulttuuri ja liikunta**

Avustuksista vähennetään 10 % ja alle 18-vuotiaiden liikuntapaikkojen maksuttomuus poistuu.

Tämän seurauksena esimerkiksi liikuntajärjestöt joutuvat korottamaan osallistumismaksujaan, minkä seurauksena vähävaraisten perheiden osallistumismahdollisuudet liikuntaharrastuksiin vähenevät.

Kolme kirjastoa lakkautetaan.

Kaupungin asukkaiden näkökulmasta lähikirjasto on yksi pidetyimmistä lähipalveluista. Vuonna 2012 kirjastokorttiaan käytti Jyväskylässä 53335 asukasta lainaten lähes 3 miljoonaa kirjaa, lehteä, äänitettä jne. (lähde: OKM:n kirjastotilasto 2012) Hämeenlinnassa on menestyksekkäästi kokeiltu itsepalvelukirjastoa, jossa kirjastokortti toimii myös kulkukorttina, ja kirjaston viikoittaista aukioloa on voitu lisätä 40 tunnilla. Myös Jyväskylässä voitaisiin siirtää erityisesti lähikirjastoissa vastaavaan järjestelmään.

Nuorisopalvelujen avustuksia leikataan 5 %.

Kaupungin palvelurakennemuutoksessa kuitenkin linjataan, että nuorisotoimintaa toteutettaisiin jatkossa entistä enemmän vapaaehtoisvoimin. Miten tämä voidaan toteuttaa, jos kaupunki leikkaa tukeaan? Kaupunki ei voi säilyttää vastuutaan peruspalveluiden tuottamisesta järjestöille.

- **Sosiaali- ja terveystalvet**

Lapsiperheiden tilapäisen kotipalvelun kriteereiden tiukentuminen. Odotusaikojen piteneminen palveluissa, joita ei koske palvelutakuu.

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Esimerkiksi kotipalvelun ja perhetyön leikkaaminen heikentää eniten juuri ongelmista kärsivien lasten ja nuorten tilannetta. Leikkaukset lisäävät myös lasten keskinäistä eriarvoisuutta.

Terveyspalveluissa tiukka taloudellinen tilanne pakottaa tekemään muutoksia palvelurakenteeseen, jolloin riskinä palvelujen saatavuuden heikentyminen ja palvelutason lasku.

Terveyspalveluiden saatavuus lähellä kotia on tärkeää erityisesti lapsiperheille ja ikääntyville. Kuvitellaanpa tilanne, jossa lapsiaan kotona hoitavan äidin pitäisi lähteä viemään lääkärin vastaanotolle korvakipua itkevää 3-vuotiasta, ja mukaan on otettava sylivauva sekä vilkas 5-vuotias. Tai kotona asuva ikäihminen tarvitsee lääkärin apua, mutta liikkuminen ei onnistu ilman rollaattoria. Kummallakaan esimerkkitapauksella ei ole omaa autoa käytettävissä. Kuinka tasa-arvoisessa asemassa he ovat palvelujen saatavuuden näkökulmasta?

- **Kaupunkirakennepalvelut**

Leikkipuistoja ja uimarantoja joudutaan lakkauttamaan. Käytöstä poistettuja rakennuksia ei pystytä purkamaan.

Imatralla on haettu toisenlaisia ratkaisuja, menestyksellisesti.

Yksinkertainen, ennaltaehkäisevä työ on tuottanut nopeasti tulosta. Pitkäaikaisesti sijoitettujen lasten ja nuorten määrä saatiin kääntymään laskuun. Myös lastensuojelun kokonaismenojen kasvu on pystytty kääntämään laskuun. Lastensuojelun laitospalvelumenot olivat vuonna 2012 yli 700 000 euroa vähemmän kuin neljä vuotta aikaisemmin.

Hyvinvointineuvolan perustaminen on antanut sysäyksen lasten ja perheiden palveluiden kokonaisuudistukselle Imatralla. Sen myötä Imatra on pystynyt lakkauttamaan kokonaan yhden lastenkodin, jonka työntekijäresurssit siirrettiin perhetyöhön ja lastensuojelun avohuoltoon. (lähde: Kuntaliiton tiedote 21.3.2013)

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

MLL:n paikallisyhdistykset Jyväskylässä toivovat päättäjiltä rohkeutta luoviin ja pitkäjänteisiin ratkaisuihin. Peruspalveluista leikkaamalla kasvatetaan kustannuksia ja heikennetään kuntalaisten hyvinvointia pitkällä tähtäimellä. Sen sijaan vahvistamalla ennaltaehkäisevää toimintaa kumppanuudessa kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa sekä huolehtimalla peruspalveluiden laadukkaasta toteuttamisesta voidaan saada aikaan mittavia säästöjä.

Jyväskylässä 31.10.2013

Nina Kaari
Puheenjohtaja
MLL Jyväskylän yhdistys ry

Tanja Tuovinen
Puheenjohtaja
MLL Korpilahden yhdistys ry

Ella Wickström
Puheenjohtaja
MLL Kuokkalan yhdistys ry

Mia Vaarakallio
Puheenjohtaja
MLL Köhniö-Kypärämäen yhdistys ry

Sanna Väisänen
Puheenjohtaja
MLL Palokan yhdistys ry

Niina Koivuniemi
Puheenjohtaja
MLL Säynätsalon yhdistys ry

Katri Kivipää
Puheenjohtaja
MLL Tikkakosken yhdistys ry

Sanna Matilainen
Puheenjohtaja
MLL Vaajakosken yhdistys ry